

Nastavni predmet:

Fotografija i film

Nastavni plan i program/Kurikulum:

Grafički urednik dizajner

3C

Kako nastaje film?

1. ideja
2. sinopsis
3. scenarij
4. adaptacija ili ekranizacija
5. dijalog
6. Knjiga snimanja
  - razrada knjige snimanja
  - formiranje filmske ekipe

Izražajna sredstva filma

- **Kako kamera snima**, odnosno kako kamera vidi pojedini prizor, tada govorimo o **izražajnim sredstvima** filma.
- Primjer:

Ispred kamere se nalazi drvo, primjerice ogromno stablo. To je dio zbilje, isto kao što bi to bio čovjek, pas ili kuća. Kamera je smještena uz samo podnožje stabla okrenuta prema gore, prema nebu. To je **način** kako je zbilja, u ovom slučaju stablo, prikazan filmskim izražajnim sredstvom. On izgleda nekako veći, moćniji, stoga što je snimljen iz donjeg kuta. Nama gledateljima tada izgleda zanimljivije jer ga rijetko kada vidimo iz tog položaja.

Izražajna sredstva filma

- KADAR
- FILMSKI PLAN
- KUT SNIMANJA
- POKRETI KAMERE
- OSVJETLJENJE
- CRNO BIJELI FILM I FILM U BOJI
- ZVUK
- FILMSKO VRIJEME
- MONTAŽA
- SCENOGRAFIJA, KOSTIMOGRAFIJA I MASKA
- GLUMA

- **Kadar** predstavlja događaj koji se snima u toku jednog hoda kamere; čim se kamera zaustavi, završava se kadar.

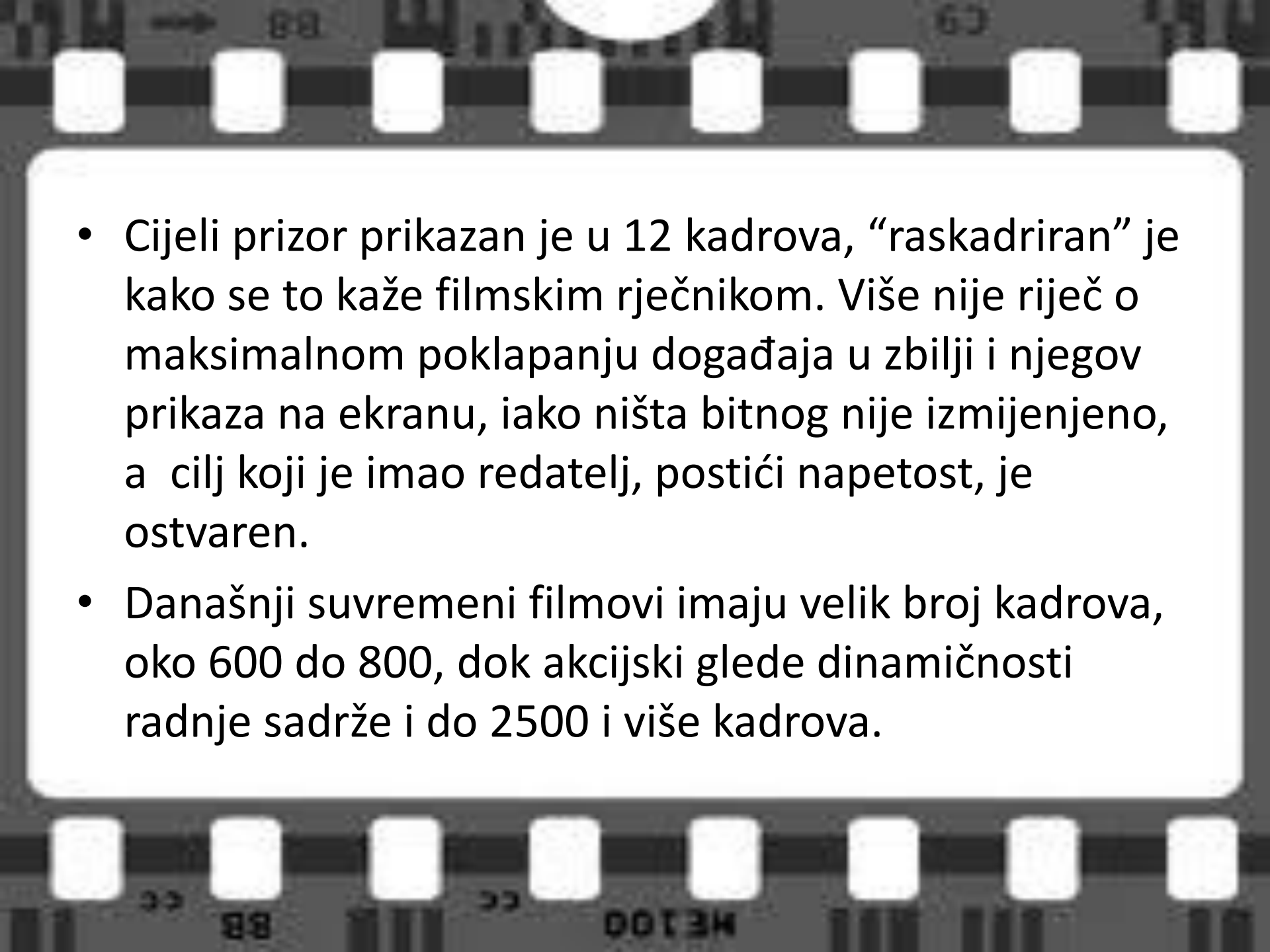
Svaki film je sastavljen od niza povezanih kadrova. Ti kadrovi mogu biti duži ili kraći, mogu obuhvaćati veći dio prostora ili samo jedan detalj. Po tome što obuhvaća jedan kadar, razlikujemo planove, rakurse -kutove snimanja.

Primjer kadra prvi način:

- Čovjek dolazi prema telefonskoj govornici, uzima slušalicu, rokovnik sa telefonskim brojevima i bira broj. Razgovara. U filmu vidimo tu radnju prikazanu na sljedeći način:
- A: Kadar prikazuje čovjeka kako iz daljine korača prema telefonskoj govornici (ipak još ima ljudi koji telefoniraju i na takav način!). Dolazi do govornice, iz džepa hlača vadi telefonsku karticu, a iz džepa kaputa rokovnik. Traži neki broj. Kad ga pronade, stavlja karticu u telefon, podiže slušalicu i bira broj. Telefon na drugoj strani žice zvoni. Nitko se ne javlja. Spušta slušalicu i pokušava nazvati ponovo...
- (Cijeli ovaj prizor prikazan je u jednom jedinom kadru, traje oko 60 sekundi. Netko će sigurno reći – to je strašno dosadno, nezanimljivo. Točno je međutim da je radnja prikazana u zbiljskom trajanju, bez prekida i da smo se mi kao gledatelji na neki način poistovjetili s našim likom, s onim što on čini ili eventualno proživljava, počeli smo o njemu intenzivnije razmišljati.).

Primjer kadra drugi način:

- Čovjek dolazi prema telefonskoj govornici, uzima slušalicu, rokovnik sa telefonskim brojevima i bira broj. Razgovara. U filmu vidimo tu radnju prikazanu na sljedeći način:
- B: Vidimo lika kako dolazi iz daljine. Snimljen je sa balkona neke više zgrade (1. kadar trajanja oko 5 sekundi), približava se kameri koja je sada postavljena na ulicu ispod zgrade s balkonom (2. kadar trajanja oko 4 sekunde), zakreće prema telefonskoj govornici, kamera ga prati (3. kadar trajanja oko 5 sekundi), ulazi u govornicu (4. kadar trajanja 3 sekunde), snimljeno krupno kako izvlači iz džepa telefonsku karticu (5. kadar trajanja 2 sekunde), izvlačenje rokovnika (6. kadar trajanja 2 sekunde), nervozno lice (7. kadar trajanja 1,5 sekundu), listanje rokovnika i traženje broja (8. kadar trajanja 2 sekunde), njegovo lice (9. kadar trajanja 1 sekunda), stavljanje kartice u telefon (10. kadar trajanja 1 sekunda), podizanje slušalice i odabir broja (11. kadar trajanja 2,5 sekunde), lice koje očekuje odgovor s druge strane (12. kadar trajanja 4 sekunde). = 33 sek.

-
- Cijeli prizor prikazan je u 12 kadrova, “raskadriran” je kako se to kaže filmskim rječnikom. Više nije riječ o maksimalnom poklapanju događaja u zbilji i njegov prikaza na ekranu, iako ništa bitnog nije izmijenjeno, a cilj koji je imao redatelj, postići napetost, je ostvaren.
  - Današnji suvremeni filmovi imaju velik broj kadrova, oko 600 do 800, dok akcijski glede dinamičnosti radnje sadrže i do 2500 i više kadrova.

- Filmski kadrovi mogu biti **statični i dinamični**.
- Samo onaj kadar koji je snimljen pokretnom kamerom naziva se **dinamičnim kadrom**.
- Potpuno je nevažno da li se tijekom snimanja pokreću glumci ili ako je snimljena neka kuća, ako je kamera statična (mirna, stoji na mjestu, kao fotografski aparat) to je ujedno i **statičan kadar**.

- **Dubinski i plošni kadrovi.**
- **Dubinski kadar** prikazuje jednako oštro sve planove slike (prednji, srednji, pozadinu), kod njega jednako je vidljiv okoliš i lik. Takav kadar kao da najviše odgovara našem iskustvu, onako kako mi vidimo svijet oko nas.

- Druga vrsta kadrova su **plošni kadrovi**, kadrovi bez dubine.
- To su one situacije kad primjerice u kadru vidimo lik u krupnom planu koji je potpuno izdvojen neoštrinom od pozadine.
- Što se postiže takvim kadrom? Kako nam sada ništa ne odvlači pozornost, jer se nalazi u neoštrini, gledatelj se može potpuno usredotočiti na lik , odnosno na radnju koju osoba obavlja.

- Kadrovi obzirom na promatrača: **objektivni, subjektivni i redateljski (autorski)**
- **Objektivni kadar** izgleda onako kako bi ga i mi (gledatelji) vidjeli da se nalazimo na mjestu snimanja. Djeluje realistično.

- **Subjektivni kadar** pak pokazuje viđenje jednog od likova, osoba iz filma. Vidimo svijet njegovim očima. Kamera gleda umjesto njega, imitira njegov pogled.

Primjerice vidimo dječaka kako nešto bilježi u bilježnicu (to je objektivni kadar). Iza toga slijedi pogled na ruku koja drži olovku i piše (to je subjektivni kadar, kamera se nalazi na položaju gdje su dječakove oči i tako sugerira njegov pogled na bilježnicu, ono što on vidi).

- **Redateljski kadar** razlikuje se od prethodnih po nekom posebnom, komentaru, njegovom viđenju kadra.

Primjerice redatelj će neko zbivanje pokazati iz vrlo visokog kuta ili će u kadru rabiti pokret kamere, učiniti nešto što mi nikako u stvarnom životu ne bi mogli vidjeti na takav način.

- **Scena** obuhvaća više kadrova koje prikazuje događanje u jednom prostoru (u sobi, automobilu...) tijekom istog vremena.

Primjerice: soba koja se sastoji iz određenog broja kadrova u kojima vidimo cijeli prostor (sobu), zatim samo stol, pa osobe koje ulaze u sobu, slike na zidu, osobe za stolom koje razgovaraju, lica gostiju i tako dalje.

Druga scena je vožnja automobilom ili šetnja parkom.

- Veća cjelina od scene je **sekvenca**.
- **Sekvenca** obuhvaća sve ono što se zbiva u jednom vremenskom periodu ili predstavlja zaokruženu cjelinu sačinjenu od više scena.

- **Primjer:**

Prva sekvenca: jutarnji odlazak u školu, tu će biti sljedeće scene:

- scena buđenja,
- scena odijevanja,
- scena uređivanja u kupaonici,
- scena doručka, scena izlaska iz stana
- one sve zajedno čine sekvencu odlaska u školu.

Druga sekvenca u ovom našem zamišljenom filmu su prizori u školi.

- Scena ulaska u zgradu,
- scena kretanja zgradom,
- scena događanja na školskom hodniku,
- scena u razredu...

Koliko će pri tom scena ulaska u zgradu imati kadrova ovisi o redatelju, jedan, dva ili pet?

Plan

- **Plan označava ono što prostorno obuhvaća jedan kadar.**
Kamera može da se postavi bliže objektu koji snima ili se udalji od njega; predmet je moguće snimati širokokutnim, normalnim ili uskim objektivom.
- Od svega toga zavisi da li ćemo na platnu vidjeti samo oči glumca, cijelu njegovu pojavu ili čitav ambijent u kojem se glumac nalazi.
- Sve su to razni planovi, pa bi se moglo reći da je, u vizualnom smislu, **film sklopljen od mnoštva planova koji se smjenjuju** bilo neposredno prijelazom (rezom) s jednog plana na drugi, bilo kretanjem.

Osnovni filmski planovi - ponavljanje

- Planovi su dobili nazive prema ljudskoj figuri, odnosno prema tome koliko ljudske figure zauzima kadar, a koliko je ostavljeno prostora.
- Osnovni planovi su: total, srednji, bliski, krupni i detalj.
- Određivanje planova u jednom filmu veoma je važan posao, jer je plan osnovni izražajni element svakog filma, kao riječ u pjesmi. Od pravilne upotrebe planova ovisi da li će cjelovito i jasno biti izražen sadržaj budućeg filma.

Kut snimanja ili rakurs

Rakurs je pojam koji označava položaj kamere u odnosu na objekt i to po vertikali.

- Postoje:
  - Gornji rakurs-kamera snima odozgo
  - Donji rakurs-kamera ispod snimanih objekta
  - Razina pogleda-uobičajen kut
  - Žablja perspektiva-kamera gotovo ispod objekta
  - Ptičja perspektiva-kamera gotovo izna objekta

Kamera u pokretu

Pokreti kamere se dijele u tri skupine:

- Pokret kamere oko svoje osi (panorama i švenk)
- Zajedno se kreću kamera i snimatelj (vožnja)
- Pokret unutar objektiva (zoom, preoštravanje)

FILMSKO VRIJEME

--Realno vrijeme

--Filmsko vrijeme

To je vrijeme koje je svojstveno samo filmu i koje ne pripada ljudskom životnom iskustvu.

Filmsko vrijeme nastaje:

- **tijekom snimanja** (način kadriranja, te ubrzano, usporeno kretanje, kretanje unatrag, koje se postiže promjenom brzine snimanja);
- **montažom** (kada se radnja može kondenzirati izbacivanjem pojedinih nevažnih i nezanimljivih detalja ili produžiti većim brojem kadrova ili djelomičnim ponavljanjem jednog te istog kadra
- **laboratoriju** (zaustavljeni snimak se multiplicira kao fotografija, čime se vrijeme zaustavilo)

MONTAŽA

Montaža razdjeljuje stvarnost, ali joj je cilj da se ona (stvarnost) ne raspadne u gledateljevom umu.

Odvojeno snimanje različitih objekata i njihovo sklapanje (montaža) su osnovni procesi izražajne forme filma.

Vrste montaže

Dramaturške montaže

- **linearna**—slijed kadrova po kronološkom redu
- **paralelna**—**montirana dva ili više tokova radnje**, koji se naizmjenično postavljaju pred gledaoca i na kraju spajaju u jednu radnju

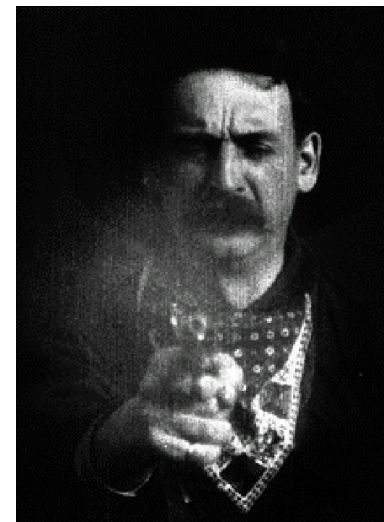
<https://www.youtube.com/watch?v=7c0B5lzBa0A>

<https://www.youtube.com/watch?v=Ts1x6uADFtM>

- **sinhrona**—dvije istovremene radnje na različitim mjestima (scene potjere, akcije)
- **retrospektivna**—postupak vraćanja u prošlost

POČECI PARALELNE MONTAŽE

- **paralelna montaža ili izmjenična montaža** je montažni postupak kojim se gledatelju omogućuje naizmjenično praćenje dvaju istodobnih, a prizorno odvojenih zbivanja
- *The Great Train Robbery*, Edwin S. Porter
– **počeci paralelne montaže**

<https://www.youtube.com/watch?v=ZCWKh14Mvzg>

Pitanja za ponavljanje

1. Nabroji izražajna sredstva filma.
2. Objasni na primjeru „kako snima kamera” – svatko svoj primjer.
3. Što je kadar?
4. Ispričaj **svoj primjer** raskadrirane priče.
5. Ispričaj tu **istu priču** u jednom kadru.
6. Objasni dinamične kadrove.
7. Objasni statične kadrove.
8. Što prikazuje dubinski kadar. Primjer.
9. Što se postiže plošnim kadrom? Primjer.
10. Kakvi kadrovi mogu biti obzirom na promatrača? Objasni.
11. Objasni scenu.
12. Što je sekvenca. Navedi jednu sekvencu od tri scene. Svoj primjer.
13. Što označava plan?
14. Nabroji osnovne filmske planove.
15. Što je rakurs, koji rakursi postoje?
16. Kako se dijeli kamera u pokretu?
17. Gdje nastaje filmsko vrijeme? Objasni.
18. Vrste montaže. Objasni.

P.S. Za odgovore molim uzeti svoje primjere tamo gdje se to traži, ne iz ppt.